

ОКРЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УМИСНОГО ВБИВСТВА ПРИ ПОМ'ЯКШУЮЧИХ ОБСТАВИНАХ

Вбивство спрадавна вважалося злочином проти людини і засуджувалося як мораллю, так і системою норм і правил, що мають силу закону. Адже, свобода цього злочину загрожувала людству винищуванням. Вбивство трактується як злочин практично у всіх законодавчих системах - стародавніх і сучасних. Посягання на чуже життя може бути виправдане мораллю і законом лише у виняткових випадках.

У сучасних системах вбивство розглядається як один з найтяжчих злочинів і передбачає суворе покарання, аж до страти у ряді країн. У нашій державі Кримінальний закон передбачає три види вбивств, які розглядаються як здійснені при пом'якшувальних обставинах.

Розглянемо окремі аспекти зазначених злочинів. Умисне вбивство, здійснене в стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК). Даний вид вбивства при пом'якшувальних обставинах має місце у разі особливого психічного стану винного – фізіологічного афекту, що виник під впливом протизаконного насильства або тяжкої образи з боку потерпілого. Від фізіологічного афекту слід відрізняти афект патологічний, який є одним з видів тимчасового розладу душевної діяльності і виключає осудність (ст. 19 КК). Склад злочину, передбаченого ст. 116 КК, має місце лише у випадках, коли раптово виниклий в стані фізіологічного афекту намір на вбивство був негайно приведений у виконання, тобто коли винен ще знаходився в такому стані. Отже, розрив у часі між насильством або образою і сильним душевним хвилюванням, а також заздалегідь обдуманий намір тут не може мати місця.

Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК). Даний вид вбивства при пом'якшувальних

обставинах може мати місце лише під час пологів або відразу після пологів, коли особливий психічний і фізичний стан жінки послаблює її здатність керувати своїми діями. У разі ж, якщо має місце тимчасовий розлад душевної діяльності, пов'язаний з неможливістю породілля усвідомлювати свої дії та керувати ними, відповідальність виключається відповідно до ст. 19 КК України. Дане діяння, вчинене матір'ю, повинне мати місце лише відносно своєї новонародженої дитини, а не будь-якої новонародженої дитини взагалі.

Вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або при перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця (ст. 118 КК). Даний вид вбивства при пом'якшувальних обставинах має місце у разі явної невідповідності захисту характеру і небезпечності посягання, а також перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. У кожному конкретному випадку при перевищенні меж необхідної оборони повинна бути з'ясована наявність підстав і ознак необхідної оборони, передбачених ст.36 КК. При перевищенні заходів, необхідних для затримання злочинця, повинна бути з'ясована наявність підстави і ознак, передбачених ст.38 КК. Лише при порушенні однієї з ознак правомірності необхідної оборони або затримання особи, що скоїла злочин, можливе застосування ст. 118 КК.

Спричинення смерті при захисті від нападу стає злочином лише внаслідок перевищення меж необхідної оборони, а правомірною, і навіть суспільно корисною дією, але лише за наявності певних умов, що іменуються в теорії кримінального права "умовами правомірності необхідної оборони".